

Forrás és folyó(irat)

Egy évvel ezelőtt külső megjelenésében, szerkesztői koncepciójában és benső tartalmában egyaránt megújult a *Credo*, s most, 2010 karácsonyán immáron a negyedik dupla számot tartja kezében az Olvasó. A tizenhat éve folyamatosan megjelenő lapunk – akárcsak 1979-ben indított elődje, a *Diakonia* – azzal a lelkes szándékkal bontott vitorlát, hogy megszólaltassa és megszólítsa az értelmiséget. Mondhatnánk úgy is, hogy megkeresse azt, aki elveszett.

Való igaz, hogy a kritikus és nyitott gondolkodást képviselő értelmiség a történelem folyamán általában lazán kötődött a zárt tanrendszert és tekintélyt képviselő egyházhoz. Falusi gyülekezetekben egykoron a papé volt a tisztelet, a tanítóé a tudás. Ahogy Shelley a költőkről írta a 19. században: „ők a világ láthatatlan törvényhozói”, úgy az értelmiség is sokszor látens meghatározó szerepet tölthetett be az egyházban.

Am a 20. század második felében ezt az egyházhoz amúgy is óvatosan közeledő kritikus réteget elidegenítette magától a diktatúrához elvtelenül alkalmazkodó egyházvezetés. Persze a szekularizáció korszellemének és a maga módján bizony a diktatúra nyomásának ugyancsak engedő értelmiség is elidegenítette magát az egyháztól. Az egyház így akarva vagy akaratlanul lemondott értelmiségéről, amely – tisztelet a kivételnek – korszerűtlennek, sőt kényelmetlennek érezte az egyházi kötődést.

Akár bűnbánati missziói gesztusnak is tekinthetnénk azt az egyházi igyekezetet, hogy meg kell találni, fel kell találni, ki kell találni, el kell találni ezt az értelmiséget. Helyes volt tehát a felismerés, hogy az egyházban nemcsak néplapra vagy lelkeszi szakfolyóíratra, hanem olyan orgánusra is szükség van, amely által megszólíttatik és megszólaltatik ez a réteg, amely kezdte már megtalálni a gyökereit, s a megváltozott időben az egyház sem tűnt számukra kényelmetlennek.

Az egyház és az értelmiség viszonyában tehát még a rendszerváltozás előtt indult meg a közeledés, s az elmúlt három évtizedben – talán e folyóiratnak is köszönhetően – kezd ismét kezdet nyújtani egymásnak a két fél.

A közelmúltban azonban történt egy meghökkentő eset. Egy fővárosi evangélikus egyházközség a kiadóhivatalnál váratlanul lemondta a gyülekezetnek küldött egyetlen *Credo*-szám további előfizetését. A kiadó érdeklődésére azt válaszolták, hogy a lelkeseknek nincs idejük a lapot olvasni, és ez az újság „kulturprotestáns”.

Az egy éve felállt új szerkesztőbizottságot ez a – nem túl barátságos – egyházi gesztus önvizsgálatra készíti, melynek hatására feltesszük magunknak a kérdést: fölöslegesen álmotunk, terveztünk és dolgoztunk annyit? Tényleg nem való lapunk legalább egy példánya egy fővárosi nagy múltú gyülekezet iratterjesztői asztalára? Talán eltévesztettük a hangot? Valóban a 19. század kultúrprotestantizmusa köszön vissza folyóiratunk hasábjain? Luxus lenne a *Credo* az egyház életében?

”Akár bűnbánati missziói gesztusnak is tekinthetnénk azt az egyházi igyekezetet, hogy meg kell találni, fel kell találni, ki kell találni, el kell találni ezt az értelmiséget. Helyes volt tehát a felismerés, hogy az egyházban nemcsak néplapra vagy lelkeszi szakfolyóíratra, hanem olyan orgánusra is szükség van, amely által megszólíttatik és megszólaltatik ez a réteg.”

Krisztus és a kultúra kapcsolatának kérdéséről sokan elmélkedtek. Például a jelentős 20. századi amerikai teológus, H. Richard Niebuhr, akinek e címmel – *Krisztus és kultúra* – írt klasszikus könyvét pár évvel ezelőtt megjelentette a Harmat Kiadó. A szerző által vázolt különféle modellek ismertetése itt nem feladatunk. Most egy olyan motívumra hívnánk fel a figyelmet, amelyet egy bibliatudós a Szentírásra és annak hatástörténetére alkalmazott.

„Eszerint a Szentírás a „forrás”, ahonnan az Élet vize fakad, s a történelmen mint „folyón” keresztül hat és hömpölyög az egyház bárkájában őrzött és továbbadott isteni ige. A történelem folyóján a bárkánkban evezve mi magunk is a Biblia hatástörténetének részesei vagyunk.”

Eszerint a Szentírás a „forrás”, ahonnan az Élet vize fakad, s a történelmen mint „folyón” keresztül hat és hömpölyög az egyház bárkájában őrzött és továbbadott isteni ige. A történelem folyóján a bárkánkban evezve mi magunk is a Biblia hatástörténetének részesei vagyunk.

A képet adaptálva: a mi folyóiratunk betűi is „folynak”, hömpölyögnek évek, évtizedek óta, s a *Credo* csónakja mindig újabb és újabb evezősök (szerkesztők, szerkesztőbizottságok) lapátsapásainak köszönhetően haladhat tovább. Igen, a *Credo* folyó és csónak is egyben, s ezért „folyó-irat”, ahol megszólalhat és megszólíttatik az értelmiség. Lapunk „új folyamában” egyházi életünkkel közvetlenül vagy közvetve kapcsolatos versek, esszék, művészi alkotások, megrendítő személyes vallomások, művészeti és tudományos tanulmányok, teológiai és történelmi eszmefuttatások, recenziók, színes festmények eddig nem látott mennyiségben és minőségben jelennek meg.

A *Credo* – polcainkon már talán méterben is számon tartható – folyamának forrása is a kétezer éve az evangélium hangjára válaszoló, a minden istentiszteleten megvallott hit: a Krédó. Azzal, hogy a szerkesztőbizottság tagjai nevüket adták a lap címéhez, hitvallást tettek. Az általuk javasolt, jóváhagyott és megszerkesztett tanulmányokkal azonban a szakmájukat képviselik. Megszólítanak és megszólálnak. Hogy megtaláltassék, aki elveszett.

Fabiny Tibor

Fabiny Tibor angol szakos irodalomtörténész, teológus a Károli Gáspár Református Egyetem Anglisztika Intézetének igazgatója, tanszékvezető egyetemi tanár. Tanít az Eperjesi Egyetemen is. Korábbi munkahelyei a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a szegedi József Attila Tudományegyetem voltak. Az 1993 óta működő Hermeneutikai Kutatóközpont vezetője, a Magyarországi Luther Szövetség elnöke, a *Hermeneutikai Füzetek*, a *Magyar Luther Könyvek és Füzetek* sorozatszerkesztője. Evangélikus teológiát végzett. Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen habilitált 2003-ban. Angliában, az Egyesült Államokban és Belgiumban kutatott, könyvei jelennek meg két évtizede a Biblia értelmezéséről, az irodalom és a teológia kapcsolatáról, Shakespeare és Milton műveiről. Jelenleg az első angol bibliafordító, William Tyndale életművét kutatja. 2006 óta a Budai Egyházmegye felügyelője, s alkalmilag szolgál a budakeszi gyülekezetben.